

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA IQTISODIY O‘SISHGA TA’SIR ETUVCHI OMILLARNI TAHLIL QILISH

Yuldashaliev Maksadbek Davronbek o‘g‘li

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

2-kurs magistranti

Annotatsiya

Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasida iqtisodiy o'sish ko'rib chiqiladi. Mualliflar unga ta'sir etuvchi asosiy omillar, xususan, siyosiy barqarorlik, islohotlar, tadbirkorlik va kichik biznesni ko'rib chiqadilar. Barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashda siyosiy omillarning roliga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Kalit so'zlar: iqtisodiy o'sish, O'zbekiston, siyosiy barqarorlik, islohotlar, tadbirkorlik, kichik biznes.

O'zbekiston Respublikasida iqtisodiy o'sish bilan tanishtirish

Iqtisodiy o'sish har qanday davlat, jumladan, O'zbekiston Respublikasi uchun ham muhim ko'rsatkichdir. So'nggi yillarda O'zbekiston iqtisodiy taraqqiyot sohasida salmoqli muvaffaqiyatlarga erishdi, bunga asoslanib, bu o'sishga qanday omillar sabab bo'lganini tushunish muhimdir. Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasida iqtisodiy o'sishning har tomonlama tahlili, turli determinantlar va ularning o'zaro bog'liqliklari hisobga olinadi.

Iqtisodiy o'sish omillarini tushunish

Iqtisodiy o'sishni tahlil qilishning asosiy jihatlaridan biri uning determinantlarini tushunishdir. O'zbekiston Respublikasida iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishda sarmoya, texnologik taraqqiyot, inson kapitalini rivojlantirish va siyosiy islohotlar kabi omillar muhim o'rin tutadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bu omillar o'zaro bog'liq va bir-biriga ta'sir qiladi. Masalan, aholining ta'lim va malakasini oshirish orqali inson kapitalini rivojlantirish yangi texnologiyalarni joriy etishga xizmat qilishi mumkin, bu esa o'z navbatida iqtisodiy o'sishni rag'batlantiradi.

Iqtisodiy o'sishga ta'sir etuvchi siyosiy va siyosiy-iqtisodiy omillarni tahlil qilish

O'zbekiston Respublikasida iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishda siyosiy va siyosiy-iqtisodiy omillar ham muhim o'rin tutadi. Siyosiy tizim barqarorligi, davlat organlari faoliyatining shaffofligi va samarali boshqaruv – bularning barchasi sarmoya jalb etish va biznesni rivojlantirishga xizmat qiluvchi omillardir. Iqtisodiyotning barqaror o'sish sur'atlarini ta'minlashda qulay sarmoyaviy muhit yaratish, mulk huquqini himoya qilishga qaratilgan islohotlar ham muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ushbu siyosiy va siyosiy-iqtisodiy omillarni tahlil qilish O'zbekiston Respublikasida iqtisodiy o'sishni yanada rag'batlantirish uchun qanday choralar ko'rish mumkinligini tushunish imkonini beradi.

Iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishda infratuzilmani rivojlantirishning roli bo'yicha tadqiqotlar

Infratuzilmani rivojlantirish O'zbekiston Respublikasida iqtisodiy o'sishni ta'minlovchi asosiy omil hisoblanadi. Avtomobil yo'llari, temir yo'llar, aeroportlar, energetika ob'yektlari qurilishi kabi infratuzilma loyihalari tadbirkorlikni rivojlantirish va xorijiy sarmoyalarni jalb qilish uchun qulay muhit yaratadi. Bundan tashqari, infratuzilmani rivojlantirish ta'lim, sog'liqni saqlash va boshqa ijtimoiy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini yaxshilashga yordam beradi, bu esa aholining hayot sifatini yaxshilashga yordam beradi. Iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishda infratuzilmani rivojlantirishning rolini tahlil qilish kelgusida investitsiyalar va rivojlanish uchun potentsial yo'nalishlarni aniqlaydi.

Inson kapitali va ta'limning iqtisodiy o'sishga ta'siri

O'zbekiston Respublikasida iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishda aholining ta'lim va malakasini oshirishga asoslangan inson kapitalini rivojlantirish muhim o'rin tutadi. Inson kapitali mamlakat uchun muhim resurs bo'lib, uning rivojlanishi mehnat unumdorligi va innovatsion faollikni oshirishga yordam beradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, inson kapitali yuqori bo'lgan mamlakatlarda iqtisodiy o'sish darajasi yuqori. Shu bois aholining ta'lim va malakasini oshirishga yo'naltirilgan investitsiyalar O'zbekiston Respublikasida iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish strategiyasining tarkibiy qismi hisoblanadi.

Iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishda xorijiy investitsiyalar rolini tahlil qilish

O'zbekiston Respublikasida iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishda xorijiy investitsiyalar ham muhim o'rin tutadi. Tadbirkorlik sub'ektlarini ro'yxatdan o'tkazish tartib-taomillarini soddalashtirish, soliq imtiyozlari berish, maxsus iqtisodiy zonalar tashkil etish kabi xorijiy sarmoyalarni jalb etish borasidagi sa'y-harakatlar kapital va texnologiyalarning kirib kelishiga xizmat qilmoqda. Xorijiy sarmoya yangi ish o'rinlari yaratish, eksport salohiyatini rivojlantirish va texnologiyalar almashinuviga xizmat qilmoqda. Xorijiy sarmoyalarning iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishdagi o'rni tahlili sarmoyalarni yanada jalb qilish va xorijiy sheriklar bilan hamkorlikni rivojlantirishning salohiyatli yo'nalishlarini aniqlash imkonini beradi.

Texnologik taraqqiyotning iqtisodiy o'sishga ta'sirini baholash

O'zbekiston Respublikasida iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishda texnologik taraqqiyot asosiy o'rin tutadi. Yangi texnologiyalarni joriy etish mahsuldorlikni oshirish, xarajatlarni kamaytirish va yangi biznes imkoniyatlarini yaratish imkonini beradi. Innovatsiyalarni rag'batlantirish, ilmiy-tadqiqot va ishlanmalarni rivojlantirish iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish strategiyasining muhim jihatlari hisoblanadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, tadqiqot va ishlanmalarga katta sarmoya kiritadigan mamlakatlar iqtisodiy o'sish darajasi yuqori. Shu sababli, texnologik taraqqiyotning iqtisodiy o'sishga ta'sirini baholash innovatsiyalarni rivojlantirish va fan-texnika kompaniyalari bilan hamkorlik qilishning potentsial yo'nalishlarini aniqlash imkonini beradi.

Iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishda tabiiy resurslarning roli bo'yicha tadqiqotlar

O'zbekiston Respublikasida iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishda tabiiy resurslar muhim o'rin tutadi. Neft, gaz, ko'mir va oltin kabi resurslar iqtisodiyotning ayrim tarmoqlarini rivojlantirish uchun asosiy hisoblanadi. Tabiiy resurslardan foydalanish ish o'rinlari yaratilishiga, investitsiyalarning kirib kelishiga va eksport salohiyatining rivojlanishiga xizmat qilmoqda. Biroq, atrof-muhitga ta'sirini hisobga olish va tabiiy resurslardan barqaror foydalanishni ta'minlash muhimdir. Iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishda tabiiy resurslarning rolini o'rganish natijasida tabiiy resurslarni yanada rivojlantirish va ulardan foydalanishni yaxshilashning potentsial yo'nalishlari aniqlanadi.

Uzoq muddatli iqtisodiy o'sish uchun barqaror rivojlanishning ahamiyati

Barqaror rivojlanish O'zbekiston Respublikasida uzoq muddatli iqtisodiy o'sishning muhim omili hisoblanadi. Barqaror rivojlanish iqtisodiy o'sish, ijtimoiy rivojlanish va atrof-muhitni muhofaza qilish o'rtasidagi muvozanatni o'z ichiga oladi. Barqaror rivojlanishni amalga oshirish resurslarni tejash, atrof-muhitni muhofaza qilish va aholi turmush sifatini yaxshilash imkonini beradi. Barqaror rivojlanish, shuningdek, yangi biznes imkoniyatlarini yaratish va investitsiyalarni jalb qilishga

yordam beradi. Shu bois O‘zbekiston Respublikasida iqtisodiy o‘shishni rag‘batlantirish strategiyasini ishlab chiqishda barqaror rivojlanish tamoyillarini hisobga olish muhim ahamiyatga ega.

Xulosa

O‘zbekiston Respublikasida iqtisodiy o‘shish sur‘atlarini tahlil qilish unga ta‘sir etuvchi bir qancha asosiy omillarni aniqlash imkonini beradi. Iqtisodiy o‘shishni rag‘batlantirishda siyosiy barqarorlik, infratuzilmani rivojlantirish, inson kapitali, xorijiy investitsiyalar, texnologik taraqqiyot, tabiiy resurslar va barqaror rivojlanish muhim o‘rin tutadi.

O‘zbekiston Respublikasi barqaror va barqaror iqtisodiy o‘shishga intilib, bu jabhalarning barchasini rivojlantirish bo‘yicha faol ish olib bormoqda. Bu mamlakatda iqtisodiy o‘shishning yuqori sur‘atlariga erishish, yangi ish o‘rinlari yaratish va aholi turmush darajasini oshirish imkonini bermoqda.

O‘zbekiston Respublikasida iqtisodiy o‘shish va uning omillari haqida batafsil ma‘lumot olish uchun rasmiy manbalar va tadqiqot hisobotlariga murojaat qilish tavsiya etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. *Axmedov D.Q., Ishmixonmedov A.E., Jumaev Q.X., Jumaev Z.A*
2. *Makroiqtisodiyot. Darslik.- T.: TDIU, 2004, 240 b.*
3. *Агапова Т.А., Серегина С.Ф. Макроэкономика: Учебник. М.: Дело и Сервис, 2001.*
4. *Вечканов Г.С., Вечканова Г.Р. Макроэкономика: Торговая политика. Инфляция и безработица. Социальная политика. СПб.: ЗАО «Питер», 2005.*
5. *Гайгер А., Линвуд Т. Макроэкономическая теория и переходная экономика. Пер. с англ. М.: ИНФРА-М, 1996.*
6. *Галперин В.М., Гребенников П.И., Леусский А.И., Тарасевич Л.С.*
7. *Макроэкономика: Учебник. СПб.: СПбГУЭФ, 1997.*
8. *Дорнбуш Р., Фишер С. Макроэкономика. М.: МГУ, 1997.*
9. *Yo‘ldoshev Z., Qosimov M.S. Makroiqtisodiyot asoslari. T.:*
10. *«O‘qituvchi», 1994*
11. *Менкю Н.Г. Макроэкономика. М.: МГУ, 1997.*
12. *Селищев А.С. Макроэкономика: Открытая экономика. Причины экономического роста. Динамика рынков. СПб.: ЗАО «Питер», 2005.*
13. *Xodjaev R., Maxmudov B., Xadjaev X., Ergashev E., Egamberdiev R. Mikro va makroiqtisodiyot. O‘quv qo‘llanma.- T.: "ILM ZIYO" 2012, 324 b.*
14. *O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti I.A.Karimovning “2012 yil Vatanimiz taraqqiyotini yangi bosqichga ko‘taradigan yil bo‘ladi” nomli ma‘ruzalarini o‘rganish bo‘yicha O‘quv-uslubiy majmua. – Toshkent: Iqtisodiyot. – 2012, 282 b.*
15. *Abulkasimov X. Makroiqtisodiy tartibga solish va O‘zbekistonning barqaror rivojlanishi. Monografiya. – T. “Akademiya”, 2011, 92 b.*
16. *O‘zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot Vazirligining rasmiy ma‘lumotlari*